

BENEDICTUS

Lk 1,67-80

Křesťané nazývají Zachariášova slova „Benedictus“ (požehnaný) – tak zní latinsky začátek jeho řeči: Benedictus Dominus Deus Israel – Požehnaný Pán, Bůh Izraele. Ten chvalozpěv je prorocký a nemíří jenom do řad tehdejšího židovstva. Ten Zachariášův chvalozpěv obsahuje takové hlavní dvojtéma.

Spása od nepřátel

Tedy nejprve k tomu prvnímu. Záchrana z moci nepřátel. Zachariáš mluví o těch, kdo nenáviděli lid Izraele a byli tak jeho nepříteli. Judea byla vždy maličká země. Už od starověku neměli Židé nouzi o všechny možné nepřátele. SZ mluví o mnoha bojích s nepřáteli. A pokud Zachariáš mluvil o ruce nepřítelů, pak to všem, kdo to slyšeli, muselo navozovat myšlenky na současnou situaci, kdy byla Judea římskou provincií pod správou krále Heroda. Tuto římskou nadvládu nesli Židé velmi nelibě a ve vysvobození z moci nepřátel velmi doufali. Někteří dokonce i aktivně, se zbraní v ruce.

A tady najednou z úst Zachariášových skutečně slyšíme slova: Bůh „*nás zachránil od našich nepřátel a z rukou těch, kteří nás nenávidí*“ (v. 71). Myšlenka nějakého zásadního Božího zásahu do tohoto světa je skutečně biblická. Bible napořád tvrdí, že Bůh není jen nějaká nehmotná idea, kterou je možno poznávat toliko svou myslí či zrakem svého srdce. Ne. Bůh Bible, je sice neviditelný, Bůh je Duch, řekne dokonce i sám Ježíš, ale zároveň je to i Bůh dějin, Bůh lidské historie, Bůh tohoto světa a vesmíru. Není toliko skryt někde v duchovní sféře. Bible vypráví mnoho příběhů o tom, jak nějakým konkrétním způsobem Bůh vstoupil do lidských dějin. Bůh se dokonce vtělil (Ježíšovo narození).

Proto bychom neměli Zachariášova slova o vysvobození z rukou nepřátel hned zduchovňovat a říkat, že těmi nepřáteli jsou např. hřích, ďábel, sobectví apod. To jsou skrytí, duchovní nepřátelé, ale o těch se hovoří spíše ve druhé části Zachariášova chvalozpěvu. Zde, v části první se skutečně mluví o nepřátelích z masa a kostí, o lidských nepřátelích a o Božím vysvobození z jejich rukou. V tom textu se o tom mluví dokonce v minulém čase, tedy, že Bůh to už učinil, Bůh *navštívil a vykoupil* svůj lid, *zachránil* nás od našich nepřátel. Mesiáš se ještě nenarodil, ale Zachariáš již mluví o tom, že naděje v něj skládané se již naplnily. Jde tu o tzv. prorocký aorist, tedy že se o věci, která tu ještě není, mluví jako by tu už byla, jakoby se už byla stala. Tak Zachariáš říká, že Bůh už vysvobodil z moci nepřátel, ač k tomu ještě zdaleka nedošlo. Tímto zvláštním druhem vyjadřování se má zdůraznit, že věc, kterou Bůh předpovídá se stane tak jistě, jako by už tu byla. Tady ale máme jeden problém. Totiž ten, že i když se už Mesiáš narodil, Izrael svých nepřátel zbaven přece nebyl. Ježíš tu už je, ale Římané také. Židé nebyli z jejich vlády vysvobozeni. Několik desítek let na to vypuklo židovské povstání, které bylo Římany krvavě potlačeno. A pak vypukla ještě jedna válka s Římany, kdy byl židovský národ již naprosto zdecimován a rozehán po světě. O středověkém antisemitismu a pak novodobém holocaustu ani nemluvě. A pokud bychom nemysleli jen na etnický Izrael, ale na všechny Boží lid, tedy i na církev Kristovu, i ta v průběhu dějin okoušela mnohá protivenství ze strany lidských protivníků a mnohde po světě dosud stále okouší. Jistě nás tu pak napadají otázky nad tím, tak jak to tedy je? Zachariáš pěl prorockou píseň o tom, že Bůh „*nás (svůj lid) zachránil od našich nepřátel a z rukou těch, kteří nás nenávidí*.“ Ale dějiny často svědčí o opaku. Všelijací nepřátelé brázdí vody světa dodnes. A týká se to i nás, byť třeba máme osobních nepřátel, zprávy o terorismu, únosech dětí, násilnostech na lidech se nás přece jen také dotýkají. Nežijeme ve vakuu, povznesení nad všechna ohrožení, jimž si lidé lidem ztrpčují život. Tady si musíme připomenout, že proctví o konečném vysvobození z rukou nepřátel a všeho, co je našemu životu ohrožením i pro nás nadále zůstává zaslíbením. Všechna Boží zaslíbení o nápravě pokřiveného světa jsou vlastně voláním po věčnosti, voláním po Božím království. Teprve v něm se s konečnou platností naplní všechna zaslíbení; i ta o vykoupení z moci nepřátel a všelijakých ohrožení. Ještě nejsme doma. Ještě jsme „v cizině“, jak říká Bible. A v cizině bývá někdy nebezpečno.

Boží zaslíbení však platí, byť se naplňují svým a ne naším časem. Smíme věřit už dnes v

Boží ochranu a v to, že nebudeme vydáni zkoušce, ve které by nám Bůh nemohl pomoci. A povzbuzujeme se naději, že „roh spásy“ je již vztyčen, že lidská krutost a bezohlednost nemají a nebudou mít poslední slovo.

Spása od hříchu

Lidská nenávisť, závist a krutost není to jediné, co sužuje život člověka. Jsou ještě horší nebezpečí, mnohem horší. Nejhoršími nepřáteli nejsou lidé, kteří nás z vnějšku ohrožují, ale zlé vášně a hříchy, které jsou v našich vlastních srdcích. Nikdo z lidí nemá takovou moc zadusit náš život jako vášně a zlé náklonnosti našeho vlastního srdce. Ty mohou být velmi nenápadné, ukryté pod pokličkou a přece zhoubné. Proto je radostným poselstvím, že Bůh neslibuje vysvobození jen z rukou lidí, ale také ze sevření našich hříchů a vášní. Nad svým právě narozeným synem Janem Zachariáš pronáší: „*A ty, synu, budeš nazván prorokem Nejvyššího, neboť půjdeš před Pánem, abys mu připravil cestu a dal jeho lidu poznat spásu v odpuštění hříchů*“ (v. 76-77). Nic nepotřebujeme víc než odpuštění hříchů. Ne vždy to chápeme a říkáme si, že bychom mnohem víc potřebovali více peněz, abychom lépe vyšli, že potřebujeme uzdravit z nemoci, že potřebujeme více porozumění od svého manžela, že potřebujeme práci atd. Rozumějme tomu dobře, to všechno jsou velmi důležité věci a skutečně je potřebujeme. Ale přece nic nepotřebujeme tak jako odpuštění hříchů. Ne nadarmo Zachariáš přirovnal život ve hříchu k životu těch, „*kdo jsou ve tmě a stínu smrti*“ (v. 79). Hřích plodí smrt, věčnou záhubu, daleko od Boží slávy. Hřích je o to zhoubnější, že toto tragické vyústění není patrné hned. Lidé často propadají zhoubnému sebeklamu, že ať žijí, jak žijí, pokud jsou dost chytří, všechno jim projde. Ale i kdyby u lidí prošlo, přece zlé sklony, jimž vyhovíme a hříchy, jichž se dopustíme zesilují smrákání nad naším životem. Někdy je to smrákání patrné víc, jindy méně, ale výsledek je stejný. A tak co by bylo platné, kdybychom v životě měli všechno tak akorát podle svých představ, ale hříchy a zlé vášně svazovaly naši duši? Zachariášův žalm tu přináší naději. Vidí, že nad soumrakem lidské duše vzchází úsvit: „*navštíví nás Vycházející z výsosti, aby se zjevil těm, kdo jsou ve tmě a stínu smrti, a uvedl naše kroky na cestu pokoje*“ (v. 78-79). Mesiáš je tu nazván tím, kdo vychází z výsosti. Šlo by to přeložit i tak, že na nás shlédne Východ, nebo Úsvit z výsosti. V dobách nedávno minulých přicházel z východu akorát mráz z Kremlu. Také pro knihu Zjevení v NZ byl východ spíše nebezpečnou světovou stranou (Zj 16,12). V době NZ na východě sídlily divoké národy (Parthové), jichž se obávali i samotní Římané. Ale v našem dnešním textu je východ příslibem jitra, nového dne. Jde o Východ, či Úsvit z výsosti, tedy z výšin. Ze samého nebe od Boha má vzejít nový den pro duše sevřené hříchem a zlými vášněmi. Tím Úsvitem není nikdo jiný než Ježíš Kristus, v něhož věříme.

Ten přináší odpuštění hříchů. Ještě jinak to lze přeložit jako „propuštění“ z hříchu. Hřích je tu viděn jako otrokář nebo žalárník, který svazuje lidský život. Kristus láme pouta tohoto věznitele a propouští uvězněné na svobodu. Jestli člověk nemá propuštění, vyvázání, odpuštění hříchů, nepomohou mu sebelepší demokratické zákony. Demokracie si vážíme jako vzácného daru. Ale vnější zákony nestačí tam, kde jde o temnotu duše vzdálené od Boha. Tam musí přijít ke slovu ještě jiné zákony. Zákony Boží spravedlnosti a Boží milosti. Zákonu Boží spravedlnosti bylo učiněno zadost, když všechny naše hříchy byla potrestány na těle Ježíše Krista. Pak se mohl ujmout slova zákon Boží milosti, který nás, hříšné, propustil na svobodu. Tak i naše nohy mohou vstoupit na cestu pokoje, smíření s Bohem.

Závěr

Tak tedy: *Benedictus Dominus Deus Israel* – Požehnaný Pán, Bůh Izraele, pronesl kněz Zachariáš. Přidáváme se k němu v tomto adventním čase, protože věříme, že i nám tento požehnaný Bůh přinesl záchranu:

- naději, že všechno nepřátelské a ohrožující v tomto světě nemá poslední slovo.
- ale i záchranu pro naši duši v odpuštění hříchů.

I nám v Ježíši Kristu vzchází nový den. Vidíme to? Už svítá.